

K otázce autenticity vodohospodářských objektů

MICHAELA RYŠKOVÁ

Klíčová slova: autenticita – průmyslové dědictví – vodní hospodářství

ABSTRAKT

Autenticita ve smyslu „hodnověrnosti“ nebo „pravdivosti“ je jednou z klíčových kategorií památkové péče. Příspěvek se zabývá otázkou autenticity ve vztahu k průmyslovému dědictví, zejména pak k objektům vodního hospodářství. V případě objektů vodohospodářských je akcentována autenticita funkce, ale neméně významné jsou další formy – autenticita hmotné substance nebo formy ve vztahu k prvotnímu projektu a jeho realizaci, nebo naopak autenticita jako výsledek historických proměn. Pro analýzu byly vybrány čtyři modelové příklady památkově chráněných, případně k ochraně navržených vodohospodářských objektů. Na rozboru jejich památkových hodnot jsou osvětleny jednotlivé kategorie autenticity a formulovány zásady pro nakládání s památkově hodnotnými objekty.

ÚVOD

Jednu z nejobtížněji uchopitelných památkových kategorií představuje otázka autenticity památky ve smyslu její hodnověrnosti či pravdivosti. Definice pojmu, stejně jako nastavení dílčích kategorií, jsou klíčové pro stanovení přístupu pro nakládání s památkou a jsou předmětem dlouhotrvající odborné diskuze. Na jejím počátku stojí práce *Moderní památková péče* Aloise Riegla z roku 1903 [1].

Dva základní principy památkové péče osvětluje Petr Kroupa na vztahu autenticity a času: „*Se vznikem praktické památkové péče v dnešním slova smyslu se v praxi a v teoretických úvahách o památkách dodnes střetávají dvě základní, diametrálně odlišné koncepce. První vychází z ocenění stop, jež zanechal na originální hmotě díla čas, a požaduje jejich respektování. Druhá vidí plnohodnotný život (uměleckého díla) pouze v „autenticitě“ jeho historické substance (tedy ve formě vyšlé svého času z rukou umělce) a požaduje smazání stop uplynulého času a obnovení počáteční celistvosti díla.*“ [2]. Tyto dva pohledy, analytický a syntetický, prostupují dějinami památkové péče a jsou klíčovými jak pro památkové hodnocení, tak i pro oprávnění míry zásahu a stanovení metod pro nakládání s památkami, jakými jsou konzervování, restaurování, obnova nebo rekonstrukce (ve smyslu obnovení zaniklých konstrukcí, částí a prvků).

V návaznosti na tyto dva pohledy odděluje Kroupa také formy autenticity:

- autenticitu, která se váže ke vzniku díla: autenticitu místa vzniku a prostředí, autenticitu formy vzniklé v historickém čase (tedy v časovém úseku od vzniku po dokončení), autenticitu úpravy povrchové formy, autenticitu tvůrčí myšlenky, autenticitu funkce, hmoty a výrazu (tj. estetického působení),
- autenticitu života díla, tedy spojenou s časem uplynulým od jeho vzniku: autenticitu historických proměn hmotné substance, autenticitu stáří a autenticitu historických proměn funkce [2].

Z tohoto přehledu je zřejmé, že autenticita může nabývat mnoha dílčích podob, jež mohou nebo nemusejí být v jednotlivých případech zastoupeny, a že některé z nich mohou být dokonce v rozporu (autenticita hmoty a autenticita historických proměn hmotné substance, autenticita funkce a autenticita historických proměn funkce atd.). Nejčastěji pracuje památková péče s autenticitou hmoty a autenticitou formy.

V mezinárodním kontextu souvisí formulování obecných kritérií autenticity s potřebou nastavení jednotných podmínek pro zápis na *Seznam světového dědictví*. V této souvislosti byla v sedmdesátých letech 20. století nastavena jako základní autenticita tvaru (tedy formy), materiálu, techniky a prostředí [2, 3]. Snahy o zpřesnění a rozpracování vedly později k rozšíření pojmu o další kategorie. Dokument o autenticitě z roku 1994 uvádí v souvislosti s autenticitou formu a design, materiály a hmotnou podstatu, využití a funkci, tradice a techniky, umístění a prostředí, ducha a cítění a další vnitřní a vnější faktory [4].

Složitost otázky autenticity nabývá nových rozměrů ve vztahu k průmyslovému dědictví. V platnosti zůstávají jednotlivé kategorie autenticity. Stejně jako u tradičního hodnocení je akcentováno zachování věci v původním nezměněném stavu (nepoznamenáném degradujícími úpravami). Hodnotná však může být i řada postupných úprav související s technologickým vývojem daného oboru [5]. Důležitým faktorem se stává kritérium autenticity funkce, protože objekty techniky nebo průmyslového dědictví zbavené svého účelu se jednak často stávají „nečitelnými“ (se ztrátou znalosti dané technologie), jednak bývají odsouzeny k zániku. Konverze, tedy transformace objektů pro nové využití, je zpravidla spojena s významnými zásahy do autenticity jejich hmoty i formy.

Otázce hodnotících kritérií památkové péče ve vztahu k průmyslovému dědictví se věnují také dvě metodiky. První obecná *Metodika hodnocení a ochrany průmyslového dědictví z pohledu památkové péče* [5] se zabývá obecnými otázkami: co je to průmyslové dědictví, jak by mělo být z pohledu památkové péče hodnoceno a chráněno, jaké jsou cesty k jeho zachování pro budoucnost. Klíčová je zejména otázka hodnocení, především pokud jde o specifické kategorie, jež mohou být stejně hodnotné či hodnotnější než tradiční hodnotící kritéria. Jde zejména o hodnotu:

- typologickou (s přihlédnutím k tomu, zda jde o časný, nebo naopak pozdní použití, o široce rozšířený typ, nebo unikátní řešení),
- hodnotu technologického toku (posuzující soubor klíčových operací, reprezentovaných konkrétními objekty nebo technologiemi, jež zajišťují výrobní proces od vstupu suroviny po finální výrobek),
- hodnotu systémových vazeb, která se zabývá postavením objektu nebo technologického toku v rámci širších dopravních nebo produkčních vztahů.

Zároveň přenáší tradiční hodnotící kategorie (hodnota architektonická, urbanistická, umělecko-historická, hodnota stáří a autenticity) do oblasti průmyslového dědictví. Podobně jako u tradičních předmětů zájmu památkové péče (architektura, malířství, sochařství) rozlišuje hodnocení průmyslového dědictví mezi

autenticitou původního stavu (ve smyslu prvotního projektu a jeho realizace) a autenticitou utvářenou postupným vývojem, formovanou kvalitativně hodnotnými proměnami a úpravami úzce spojenými s vývojem daného oboru [5].

Navazující *Metodika klasifikace a hodnocení průmyslového dědictví z pohledu památkové péče – vodní hospodářství* [6] vznikla ve spolupráci několika institucí: VÚV TGM, Národního památkového ústavu, Univerzity Palackého v Olomouci a Historického ústavu Akademie věd ČR. Nabízí přehlednou typologii nejvýznamnějších vodohospodářských oborů jako základ pro orientaci v tématu vodního hospodářství a aplikuje hodnotící kritéria na vodohospodářské objekty [6].

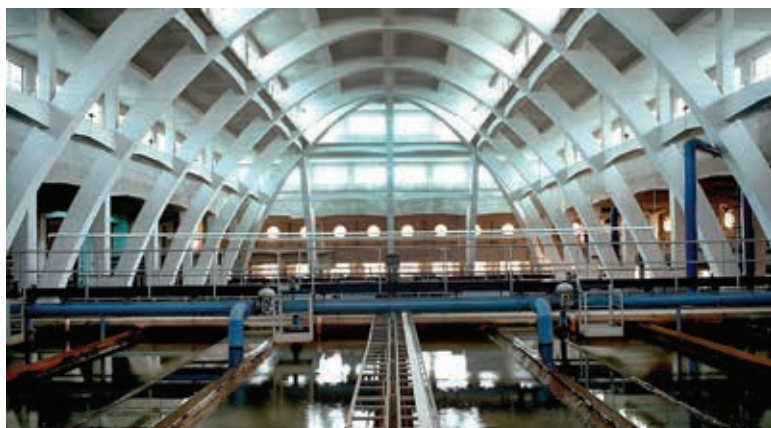
METODIKA

Při přípravě obou metodik byl shromážděn široký přehled příkladů památkově chráněných objektů, jejich obnov a konverzí, které je možno podrobit rozboru z hlediska hodnocení jejich autenticity. Pro potřeby tohoto textu byly vybrány modelové příklady památkově chráněných, případně k ochraně navržených vodohospodářských objektů, jež jsou posuzovány z hlediska dílčích památkových hodnot, včetně autenticity.

Obr. 1. Praha, úpravná vody v Podolí, severní část, současná podoba (Foto: M. Ryšková, 2022)

Fig. 1. Prague, Podolí water treatment plant, north part, actual state (Photo: M. Ryšková)

Obr. 2. Praha, úpravná vody v Podolí, hala filtrace, současný stav (Foto: Archiv PVK, 2018)

Fig. 2. Prague, Podolí water treatment plant, filtration hall (Photo: PVK Archive, 2018)

VÝSLEDKY – PŘEHLED MODELOVÝCH PŘÍKLADŮ

Praha, úpravná vody v Podolí

Úpravná vody v Praze-Podolí byla postavena ve dvou etapách v letech 1923–1929 a 1952–1965 (obr. 1–4). Autorem architektonického návrhu byl arch. Antonín Engel, konstrukční systémy starší části (severní hala) navrhli Bedřich Hacar a František Klokner. Obě etapy spojuje pro Englovu tvorbu charakteristická monumentální architektura, jejíž plášť je ztvárněn v tradicionalistickém tvarosloví, a moderní konstrukční principy.

Voda byla zprvu odebírána z řeky a tří studní a čištěna trojitou pískovou filtrační systémem Puech-Chabal. Brzy byly metody čištění vylepšovány v souvislosti s přechodem z produkce užitkové vody na pitnou zavedením koagulační linky (1931), systému Wabag (1943) atd. V současnosti je provozována technologií dvoustupňové separace. Z původní technologie zůstala zachována jen úložná pouzdra filtračních polí [6–8].

Hodnoty spočívají v rovině architektonické, urbanistické, v hodnotě technologického toku a funkčního celku (proces obsahuje všechny prvky technologie úpravy vody). Zachována je autenticita funkce a ve vztahu ke stavebnímu fondu také autenticita formy i hmoty. Ve srovnávací mezinárodní studii objektů tzv. vodního průmyslu (v originále Water Industry, zahrnující vodárenství, stokování a čistírenství) byla prezentována jako jeden z patnácti modelových příkladů reprezentujících univerzální hodnoty světového dědictví zejména pro výpravnost architektonických forem a progresivní konstrukční systémy coby vyjádření dobového významu vodárenských objektů [9].

Obr. 3. Praha, úpravná vody v Podolí, hala filtrace, současný stav (Foto: Archiv PVK, 2018)

Fig. 3. Prague, Podolí water treatment plant, filtration hall (Photo: PVK Archive, 2018)

Obr. 4. Praha, úpravná vody v Podolí, čičiče (Foto: Archiv PVK, 2018)

Fig. 4. Prague, Podolí water treatment plant, clarifiers (Photo: PVK Archive, 2018)

Hořín, zdymadlo

Jako součást laterálního kanálu řeky Vltavy, který měl zajistit splavnost Vltavy do Prahy, bylo v letech 1903–1905 vybudováno zdymadlo Hořín. Jeho úkolem bylo vyrovnat desetimetrový výškový rozdíl mezi Vraňany a Hořínem. Sestává z malých a velkých plavebních komor, jež nad dolním ohlavím překlenují dva mosty se segmentovými oblouky (obr. 5–8). Autorem architektonického návrhu byl František Sander, technického řešení Antonín Smrček. Stavbu provedla firma Lanna. Výpravnost architektonického ztvárnění vychází z významu pomyslné brány Vltavy a je možné ji vysledovat i u dalších obdobných staveb; paralelu nachází např. ve zdymadle ve vídeňském Nussdorfu architekta Otto Wagnera [6, 10].

Pro zajištění dostatečných parametrů pro plavbu osobních lodí i nadměrných nákladů a s přihlédnutím k závazkům ČR v rámci Evropské unie na splavnost vodních cest došlo v letech 2019–2021 k přestavbě zdymadla spočívající ve výměně mostu nad dolním ohlavím velké plavební komory, v rozšíření obou ohlaví a osazení nových vrat. V souvislosti s rozšířením velké plavební komory o 1 m a zvýšení minimální podjezdové výšky na 7 m byla původní železobetonová mostní konstrukce nahrazena ocelovou příhradovou konstrukcí, jejíž zdvih zajišťují hydraulické písty [6, 11].

Hodnoty díla spočívají v rovině architektonické, urbanistické, technické a v postavení v rámci funkčního celku laterálního kanálu. Zachována byla autenticita funkce za cenu ztráty původních nosných konstrukcí jedné ze dvou plavebních komor, a tedy za cenu narušení formy i hmotné substance díla jako celku. Negativní dopad na severní průčelí, pohledově orientované k Mělníku, spočívá v narušení původní symetrické kompozice, což je po vizuální stránce

výrazně zmírněno přenesením původního kamenného obkladu a architektonických detailů na novou konstrukci (a doplněním obkladu při dodržení materiálu a opracování).

Písek, Nový most, válcový jez a vodní elektrárna

Most s válcovým jezem byl vystavěn v letech 1938–1943 a elektrárna v letech 1948–1957 podle projektu arch. Adolfa Benše (obr. 9–11). Elektrárna byla vybavena Kaplanovou turbínou o výkonu 494 HP ze Šmeralových závodů, n. p., Brno, která byla do provozu uvedena v roce 1951. V rámci modernizace elektrárny došlo k výměně rozvodny a velínu, sestava generátoru s budičem a Kaplanova turbína zůstaly zachovány [12, 13].

Soubor válcového jezu, elektrárny a mostu je významný z hlediska architektonického, urbanistického, typologického i technického. Také jde o ucelené dochované funkční celek, což zvyšuje dílčí památkové hodnoty jeho jednotlivých částí. Typologická hodnota je vázána k válcovému jezu, který představuje jeden z mála jezů této konstrukce v ČR. Zachována je autenticita funkce i autenticita původní formy a hmoty po stránce stavební a konstrukční. Do autenticity vybavení vodní elektrárny se promítly požadavky soudobého provozu. Výměna rozvodny a velínu je kompromisem, uplatňovaným i na památkově chráněných vodních elektrárnách.

Obr. 5. Hořín, zdymadlo laterálního kanálu Vltavy (Dobová pohlednice, sbírka autorky)
Fig. 5. Hořín, lock (Historical postcard, collection of the author)

Obr. 6. Hořín, zdymadlo, nový zvedací most (Foto: O. Hrdlička, 2021)
Fig. 6. Hořín, lock, new raising bridge (Photo: O. Hrdlička, 2021)

Obr. 7. Hořín, zdymadlo, stav po úpravě pravé velké plavební komory a výměně mostu nad ní (Foto: M. Ryšková, 2021)

Fig. 7. Hořín, lock, situation following the modification of the right large lock chamber and the replacement of the bridge over it (Photo: M. Ryšková, 2021)

Obr. 8. Hořín, zdymadlo, pohled od zámku v Mělníku (Foto: M. Ryšková, 2021)
Fig. 8. Hořín, lock, view from the castle in Mělník (Photo: M. Ryšková, 2021)

Obr. 9. Písek, válcový jez, detail (Foto: J. Drozda, NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích)
Fig. 9. Písek, cylindrical weir, detail (Photo: J. Drozda, NPÚ, ÚOP České Budějovice)

Obr. 10. Písek, válcový jez (Foto: J. Drozda, NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích)
Fig. 10. Písek, cylindrical weir (Photo: J. Drozda, NPÚ, ÚOP České Budějovice)

Plzeň, filtrace městské vodárny

Průmyslový rozvoj Plzně vedl k výstavbě nové městské vodárny, jež byla uvedena do provozu v letech 1889–1890. Problematická kvalita vody vedla už roce 1908 k jednání s pařížskou firmou Puech-Chabal o výstavbě nové filtrační stanice (obr. 12–14). K její realizaci došlo v letech 1924–1926. Filtrace o celkové ploše 5 000 m² byla vybavena třemi stupni hrubocežů s tzv. horním praním, tj. odplavováním nečistot z povrchu, a jedním stupněm předfiltrů. Autorem architektonického návrhu byl plzeňský architekt Hanuš Zápal, stavbu provedla pražská firma Müller a Kapsa. Proces filtrace dokončovaly starší pomalé filtry a v roce 1933 byla doplněna koagulance a chlorování. Po ukončení provozu v roce 1997 byla budova stanice zachována a od roku 2015 je využívána pro rybí sádky. Byl odtěžen štěrk a písek z některých bazénů a původní potrubí bylo využito pro centrální rozvod vzduchu. Dle předpisů a požadavků Krajské veterinární správy byl instalován provozní koutek [6, 14–17].

Filtrační stanice systému Puech-Chabal reprezentuje tzv. IV. období vodárenských systémů a na území ČR je doložena pouze třemi realizacemi: ve vodárně psychiatrické léčebny v pražských Bohnicích (1925), v městské říční vodárně v Plzni (1924–1926) a ve vodárně v Praze-Podolí (1922–1929). Vodárna v Podolí nahradila Puech-Chabalovu filtraci v roce 1943 zavedením systému Wabag. V Bohnicích byla filtrace odstavena v roce 1972 a filtry byly zavezeny zeminou. Puech-Chabalova filtrace plzeňské vodárny tak představuje jediný dochovaný příklad tohoto systému v ČR [6].

Její hodnota spočívá především ve významu typologickém a v autenticitě hmoty i formy, a to jak po stránce technologické (filtrační systém), tak stavební (včetně řady původních konstrukcí, ale i detailů – obklady, dlažby, mozaiky). Funkce objektu byla změněna.

Diskuze – rozbor modelových příkladů

Objekty vodního hospodářství zpravidla plní funkce, pro něž byly vybudovány, a jen zřídka jsou využívány k jiným účelům. Zachování autenticity funkce je podmíněno úpravami, vyžádanými zejména změnou technologií, rostoucími požadavky na výkon a jinými parametry nebo změnami nároky na bezpečnost, hygienu apod. Tyto úpravy jsou legitimními nástroji pro udržení funkce [6]. Vybrané modelové příklady tyto principy potvrzují. Rozdílné jsou v dopadech na další formy autenticity a památkové hodnoty. Nadřazení autenticity funkce neznámá rezignací na jiné formy autenticity. Naopak, památková péče musí přesně vážit ostatní hodnoty díla a směřovat ke kompromisu přijatelnému pro obě strany – pro provozovatele i památkovou péči.

Obr. 11. Písek, Nový most, válcový jez a vodní elektrárna, celkový pohled (Foto: Z. Kohlíček, NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích)

Fig. 11. Písek, New Bridge, weir and hydro power plant, general view (Photo: Z. Kohlíček, NPÚ, ÚOP České Budějovice)

Památky je nutno chápat také ve smyslu svědectví o době, ve které vznikly, a to v širokém záběru významů. V případě průmyslového dědictví jde především o příklady vývoje jednotlivých technických nebo výrobních oborů. Jako klíčové tedy musí být přijato hodnocení typologické významnosti. V praxi to znamená vřazení posuzované jednotlivosti do typologického vývoje oboru. Hodnota přirozeně stoupá s autenticitou hmoty a formy, jež v sobě nesou přímou informaci o dobových konstrukcích a materiálech, jak ukazuje příklad unikátně dochované Puech-Chabalovy filtrace v plzeňské městské vodárně. Jen výjimečně se daří skloubit požadavky provozu nebo (nového) využití s typologickými danostmi tak vhodně, jako se tomu stalo v tomto případě.

Naopak u vodárny v pražském Podolí je autenticita technologie výsledkem vývoje. Proces jejích změn je možné vnímat jako sled kvalitativně hodnotných zlepšení, jež dokládají postupné zkvalitňování procesu čištění vody, k němuž docházelo v průběhu 20. a 21. století. Současná technologie bude v budoucnu posuzována jako jeden z vývojových stupňů úpravy vody. Naproti tomu autenticita stavby je vzhledem k mimořádné architektonické hodnotě prvotního návrhu a jeho realizace vztahována ke vzniku díla.

Zdymadlo v Hoříně je příkladem kompromisu, který se snaží zmírnit dopady nadřazení autenticity funkce nad další formy autenticity i ostatní památkové hodnoty. Přizpůsobení velikosti současných plavidel bylo vyřešeno úpravou větší plavební komory a výměnou mostu nad ní. Nová ocelová konstrukce mostu rezignuje na autenticitu hmoty a částečně i formy. Jejím cílem je především zachování architektonické a urbanistické hodnoty díla. Negativní dopad na autenticitu díla jako celku je zmírněn zachováním menší plavební komory včetně přemostění v původní podobě.

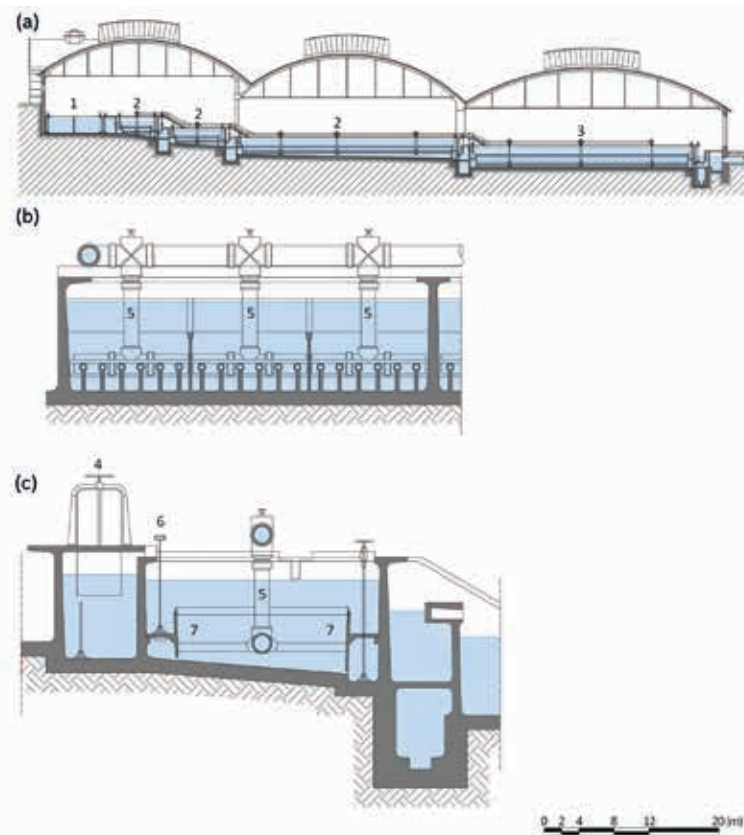
Význam typologické hodnoty a její těsné spojení s hodnotou autenticity je možno doložit příkladem válcového jezu v Písku. Jde o jeden z mála válcových jezů na území ČR. Válce jezu jsou dožilé a studie plánované obnovy byla směřována k výměně typu jezové konstrukce za provozně jednodušší soudobé řešení s tím, že vizuálně se tato změna projeví jen omezeně. Památkové hodnoty a autenticita však nejsou vázány jen k vnějšímu vzhledu a změna by měla mít drtivý dopad na památkové hodnoty díla: hodnotu typologickou a autenticitu formy i hmoty. Není-li možné původní prvky pro jejich opotřebením zachovat (v případě válcových jezů jsou takovými prvky zejména nýtované válce), měla by být adekvátní náhradou jejich výměna za kopie prvků původních. Ačkoli je výměnou ztracena původní hmotná substance, zachována zůstane autenticita formy, která je zároveň dokladem konstrukčního typu dochovaného pouze v několika případech.

ZÁVĚR

Památková hodnota každé věci nebo celku je vždy souborem hodnot dílčích. Jednou z těch klíčových je hodnota autenticity, zahrnující řadu forem. Ačkoli je v případě vodohospodářských objektů akcentována autenticita funkce, je potřeba zvažovat a chránit také jiné její formy, jimiž jsou především autenticita hmotné substance nebo formy ve vztahu k prvotnímu projektu a jeho realizaci, případně autenticita coby výsledek historických proměn, k nimž došlo v průběhu užívání.

Je však potřeba ve smyslu významu slova „autentický“, tedy „pravdivý“ či „hodnověrný“ odmítnout takové zásahy do podstaty památky, které neopodstatněně – tedy např. pro zjednodušení provozu nebo kvůli špatnému stavu věci – likvidují autentickou hmotu nebo formu s argumentem, že se tato změna vizuálně neprojeví. Stejně tak jsou v principu nepřijatelné tvarové napodobeniny, jež mají za cíl tyto změny zakrýt nebo připomínat zaniklé formy. Zjednodušeně lze říci, že autenticita památky nemůže zůstat zachována, jsou-li použity nové materiály a konstrukce a „zachování“ původní formy je jen vnějšíkově. Havarijnímu stavu je lepší předcházet pravidelnou údržbou a dílčími opravami, které prodlouží životnost díla, a předejdou tak nákladným celkovým obnovám a rekonstrukcím.

Je tedy potřeba zvážit oprávněnost každého zásahu a míru jeho dopadu na památkové hodnoty jako celek. Je-li změna nevyhnutelná (vyvolaná např.

Obr. 12. Plzeň, Puech-Chabalova filtrace: A – příčný řez budovou filtrace, B, C – podélný a příčný řez hrubocezem 1. stupně, 1 – nádrž, 2 – hrubocezy, 3 – předfiltry, 4 – stavidlo, 5 – dmýhací potrubí, 6 – čistící klapka, 7 – stavitko. Schéma Radek Mišánek, 2022 (dle: *Pamětní spis Vodárna města Plzně, 1926*; vytvořeno pro *Metodiku klasifikace a hodnocení průmyslového dědictví z pohledu památkové péče – vodní hospodářství*)
Fig. 12. Plzeň, Puech-Chabal filtration plant: A – lateral section of the filtration building, B, C – longitudinal and lateral section of the stage 1 coarse filter, 1 – reservoir, 2 – coarse filters, 3 – pre-filters, 4 – sluice, 5 – blowing pipe, 6 – cleaning flap, 7 – hydraulic gate. Diagram by Radek Mišánek, 2022 (based on: *Commemorative publication for the Plzeň Municipal Water Works, 1926*; diagram created for the publication *Methodology for the classification and evaluation of industrial heritage from the perspective of heritage management – water management*)

Obr. 13. Plzeň, Puech-Chabalova filtrace, exteriér (Foto: M. Ryšková, 2019)
Fig. 13. Plzeň, Puech-Chabal filtration plant, exterior (Photo: M. Ryšková, 2019)

Obr. 14. Plzeň, Puech-Chabalova filtrace, interiér (Foto: M. Ryšková, 2019)

Fig. 14. Plzeň, Puech-Chabal filtration plant, interior (Photo: M. Ryšková, 2019)

bezpečnostními požadavky nebo pro udržení funkce), pak je třeba ji přijmout jako novou vrstvu v „životě“ díla, jako další z jeho historických proměn. Stavební změny lze provést tak, aby ve vývoji díla vznikla nová, vizuálně přiznaná vrstva, kvalitou návrhu a provedení srovnatelná s vrstvami staršími. Výjimkou mohou být případy, v nichž by nezbytná změna dílčí části měla fatální dopad na další památkové hodnoty díla, přičemž cílem je zmírnění tohoto dopadu.

V případě technického zařízení je možné klíčové prvky či jejich vybrané zástupce po odstavení z provozu ponechat na místě jako připomenutí starších fází vývoje, případně je deponovat do některého z příslušných muzeí.

Poděkování

Poděkování patří územním odborným pracovištím Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích a ve středních Čechách, Muzeu pražského vodárenství, Ing. Otakaru Hrdličkovi a PhDr. Jiřímu Chmelenskému za poskytnuté podklady a konzultace.

Příspěvek byl vytvořen v rámci řešení výzkumného projektu DG18P02OVV019 „Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu“, který je financován programem NAKI II Ministerstva kultury ČR.

Literatura

- [1] RIEGL, A. *Der moderne Denkmalkultus. Sein Wesen und seine Entstehung*. Wien–Leipzig 1903. Český RIEGL, A. *Moderní památková péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2003. 174 s.
- [2] KROUPA, P. Čas a autenticita památky. *Zprávy památkové péče*. 2004, 64(5), s. 431–442.
- [3] ŠTULC, J. Autenticita památky a problém její rekonstrukce. *Zprávy památkové péče*. 2001, 61(8), s. 242–247.
- [4] Dokument o autenticitě z Nara. In: *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. Praha: Národní památkový ústav, 2007. 236 s.
- [5] MATĚJ, M., RYŠKOVÁ, M. *Metodika hodnocení a ochrany průmyslového dědictví z pohledu památkové péče*. Ostrava: Národní památkový ústav, 2018. 200 s.
- [6] RYŠKOVÁ, M., DZURÁKOVÁ, M., RAČOCH, R., HONEK, D. (eds.). *Metodika klasifikace a hodnocení průmyslového dědictví z pohledu památkové péče – vodní hospodářství*. Schválena MK ČR 2021, tiskem vyjde v roce 2022. Dostupné z: <https://invenio.nusl.cz/record/455136>
- [7] JÁSEK, J. a kol. *Podolská vodárna a Antonín Engel*. Praha: VR Atelier, 2014. 113 s.
- [8] ŠVÁCHA, R. *Od moderny k funkcionalismu*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 592 s.
- [9] DOUET, J. *The Water Industry as World Heritage: Thematic Study*. TICCIH, 144 s. Dostupné z: https://www.academia.edu/39018279/The_Water_Industry_as_World_Heritage
- [10] WAGNER, O. *Moderní architektura*. Praha: Jan Laichter, 1910. 94 s.
- [11] DRAŠAR, J. Úprava ohlavi plavební komory Hořín. *Stavebnictví*. 2018, 3. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-uprava-ohlavi-plavebni-komory-horin.html>
- [12] *Industriální topografie*. Dostupné z: <http://www.industrialnitopografie.cz/karta.php?zaznam=V014872>

[13] NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích – Písek, most Nový č. 139-000A (původní č. 20-069), st. parc. č. 2412, elektrárna st. parc. č. 223, k. ú. Písek, obec Písek, okres Písek, kraj Jihočeský – návrh na prohlášení za kulturní památku.

[14] *Pamětní spis Vodárna města Plzně, Nové filtry systému Puech-Chabalova*, 1926.

[15] JÁSEK, J. a kol. *Vodárenství v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2000.

[16] DOMANICKÝ, P. Vodárna říční. In: *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2003, s. 138–142.

[17] BERAN, L., VALCHÁŘOVÁ, V. a kol. *Industriální topografie. Plzeňský kraj*. Praha 2013, s. 28–29.

Autor

Mgr. Michaela Ryšková

✉ ryskova.michaela@npu.cz

ORCID: 0000-0003-3710-1094

Národní památkový ústav,
Metodické centrum průmyslového dědictví, Ostrava

Příspěvek prošel lektorským řízením.

DOI: 10.46555/VTEI.2022.09.003

THE QUESTION OF AUTHENTICITY IN THE CASE OF WATER MANAGEMENT STRUCTURES

RYŠKOVÁ, M.

National Heritage Institute,
Methodical Centre of Industrial Heritage, Ostrava

Keywords: authenticity – industrial heritage – water management

Authenticity, in the sense of credibility or truthfulness, is one of the key categories in heritage management. This paper focuses on the question of authenticity in relation to industrial heritage, specifically water management structures. In the case of these structures, emphasis is usually placed on authenticity of function, but two further types of authenticity are equally important: authenticity of material substance or form (in relation to the original design and the structure built on its basis), and authenticity as a consequence of historical evolution. The paper presents an analysis of four model examples of water management structures that are either legally protected heritage sites or have been proposed as candidates for legal protection. The analysis of their heritage values provides insights into the individual categories of authenticity and enables the formulation of principles for managing sites of heritage value.